INSTITUTUL TRANSNISTREAN

Cu domnul Petru Vasile Tolocenco, prorector al Institutului pedagogic din Tiraspol, am început-o de la politică... De ce? Pentru că Tiraspolul astăzi, precum se ştie, e... Tiraspol. În această atmosferă politică foarte incandescentă trăieşte Institutul pedagogic.

— Greşeli s-au comis, ce mai vorbă, — insistă prorectorul. — Unii dintre liderii F.P.M. au spus «sus şi tare» că ei, adică, sînt gata să «jertfească» Transnistria Ucrainei, iar «în schimb» să obţină raioanele de sud ale fostei Basarabii pînă la mare. Auzi dumneata, să jertfească Transnistria... Dar ei au întrebat Trasnistria vrea ea să «fie jertfită», vrea să se despartă de Moldova?.. Uite, această greşeală strategică aşi zice, tocmai că a şi dat apă la moară «politicienilor» antimoldoveni să speculeze, într-adevăr, efectiv «despărţirea» Transnistriei...

Transnistria a fost şi rămîne parte integrantă a R.S.S. Moldova. Asta e clar, dar vorba e că pentru greşelile în politică trebuie să plătim prea scump acum... Cît priveşte institutul nostru pedagogic, el are greutăţi în plus. În afară de munca lui de bază în pregătirea învăţătorilor, trebuie să reziste permanent atîtor presiuni grosolane, separatiste, şovine ale autorităţilor rău intenţionate de la conducerea oraşului Tiraspol. Tot felul de şicane: ba vine noaptea, tălhăreşte cineva şi rupe o lozincă scrisă cu litere latine, ba vine un camion cu macara şi cu miliţie şi urcă sus pe clădire pentru a scoate tricolorul, care, chipurile, încurcă liniei de radio. Ni se cere şi deschis, grosolan, cu ameninţări, să negăm tricolorul. Pentru motivul că, adică, Sovietul orăşenesc (în persoana celor mai mari şefi ca I. Smirnov, V. Rileakov ş. a.) nu-l recunoaşte, precum nu recunoaşte nici grafia latină. Pînă unde ajung duşmăniile autorităţilor orăşeneşti, că schilodesc pregătirea copiilor nevinovaţi în şcoli: din ordinul lor, limba moldovenească în şcolile ruse trebuie să se predee cu grafie rusă, adică o grafie, pe care copiii nu o vor

ea se dezvoltă. Anul acesta părinţii doritori de a-şi trimite copiii în clasele întîia cu limba de predare română au fost foarte mulţi. S-au completat toate trei clase paralele. Lucrează, desigur, conştiinţa naţională ridicată, dar şi încrederea că drumul republicii are numai o direcţie — dezvoltarea justă naţională, iar epoca rusificării s-a terminat irevocabil. Şi noi la institut am făcut un pas temerar. Pentru că în oraş este o foarte acută nevoie de învăţători, care să predea limba de stat în şcolile ruse, am deschis o grupă academică anume pentru copiii din familiile rusofone. Credeam că vom suferi fiasco. Dar nu. Am avut chiar un concurs mare. Vin şi acuma părinţi ruşi şi ne întreabă să-şi aducă odrasla în grupa aceasta pentru viitorii învăţători de limba română în şcolile ruse.

E un pas foarte înţelept, al institutului. Iată mîna lui întinsă prietenos. Da, numai aceasta poate fi calea spre concordia socială. Şi, iată, că mulţi din nemulţumiţii ruşi astăzi îşi aduc copiii, încredinţîndu-i profesorilor moldoveni. Bravo, trebuie să zicem. Să fie tot mai mulţi din ăştea.

— Avem şi alte noutăţi în institut — continuă prorectorul. — Spre bucuria institutului, au fost lichidate toate catedrele de ştiinţe sociale, iar orele eliberate vor adînci acum mai mult aspectul profesional. A apărut, însă, problema profesorilor eliberaţi. Unii din ei zeci de ani au predat numai congrese şi plenare ale victoriosului partid.

— Mă mai frămîntă, — adaugă domnul prorector P. Tolocenco, — pregătirea viitorilor pedagogi în două trepte. Prima treaptă (după doi-trei ani de facultate) să pregătească învăţători pentru clasele V—VIII. Treapta a doua (anii III-IV ai institutului) — învăţători pentru clasele IX—X (XI) şi învăţători pentru liceu. Dar ce facem cu şcolile pedagogice? Ele ar trebui să fie transformate în şcoli normale de la clasa I pînă la clasa X, care ar orienta tineretul spre pedagogie. Tot în ele am putea recruta cadre de învăţători pentru clasele primare şi pentru grădiniţe. Primii paşi în acest sens noi vom încerca să aplicăm la facultăţile umanitare.

Institutul transnistrean are unica în republică facultate de geografie. Universitatea din Iaşi are foarte buni profesori — specialişti în domeniu, şi iată că Tiraspolul, fără pic

Este ştiut doar că noi operăm, în fond, cu terminologia rusă, dar acum Republica şi, în speţă, guvernul are nevoie de specialişti, buni posesori ai terminologiei naţionale în ecologie. Să le cunoaştem, căci drumul nostru spre Europa trece numaidecît prin România. Este fapt recunoscut că nivelul didactico-ştiinţific în România se află la o treaptă destul de înaltă. Şi asta o înţeleg mulţi părinţi. Ei se folosesc acum din plin de noile posibilităţi şi îşi trimit copiii la studii la diferite facultăţi din România. Ne bucurăm, îndeosebi, şi pentru unii părinţi de la noi, din Transnistria, care urmează acest exemplu. Aşa că restructurarea, avînd multe semnificaţii, pentru noi are numaidecît şi sensul prosperităţii naţionale. Asta trebuie s-o înţeleagă autorităţile din Tiraspol, în oraşul în care se află institutul nostru. Dacă aceste autorităţi vor să-şi dovedească prietenia faţă de moldoveni, după cum o declară, atunci trebuie să ne susţină tocmai în sensul prosperării naţionale. Căci această prosperitate mişcă acum naţiunea moldovenească spre dezvoltare, spre prosperare naţională, ci nu spre mancurtizare naţională.

Institutul transnistrean caută noi modalităţi de progres. El chibzuieşte profund şi asupra transformării modului de reciclare a învăţătorilor. Despre ce e vorba? Institutul cere abandonarea ideei vechi de reciclare prin institutul special de perfecţionare a cadrelor didactice. Institutul cere, dovedeşte că reciclarea

velul de cunoştinţe. Căci, în caz contrar, el poate fi retrogradat. Aşa se procedează în ţările dezvoltate. Garanţia socială pe viaţă îl face pe om pasiv. Egalizarea în retribuire aduce daune colosale în învăţămîntul nostru. Starea deplorabilă a şcolii medii în ce priveşte instruirea generală ne-o demonstrează elocvent.

Institutul transnistrean azi poate fi lăudat şi pentru victoria educativă în atmosfera înţelegătoare dintre toţi studenţii şi profesorii, indiferent de naţionalitate, care se află în sînul său. Nici un conflict în tema naţională, nici o asperitate. Eforturile colectivului studenţesc şi profesoral sînt modelate spre consolidarea unei bune culturi de conlucrare, comunicare spre folosul fiecăruia. Şi acest folos simplu, omenesc de a lucra liniştit şi profund, îl simte fiecare. Ritmul vieţii este tonic, studenţii adună cu sîrguinţă cristalele pedagogiei. Şi asta, spre bucuria noastră, are ecou în oraş. Are efectul «de îmblînzire» a spiritelor. Numai ce vezi cîte un trimis din partea autorităţilor oraşului, care mai confidenţial — mai deschis vine la institut şi cere ajutorul pentru a forma grupe de învăţare a limbii române. (Un caz semnificativ: un decan rus din institut învaţă destul de rapid limba română, iar pe cererile studenţilor acum de la o vreme, scrie rezoluţiile numai în limba română şi cu grafie latină-). Da, doritori de a învăţa limba de stat sînt din ce în ce mai mulţi, deci necesitatea cercurilor şi şcolilor de învăţare sporeşte. Minţile mai lucide ale oamenilor ruşi sau rusofoni înţeleg din ce în ce mai clar şi mai omeneşte logica momentului istoric. Iar această logică spune că republica noastră poartă un nume concret — Moldova. Iar acest nume indică o naţiune concretă, o limbă concretă, şi naţiunea aceasta îşi revendică astăzi dreptul de a fi gospodar în casa sa, pe pămîntul său. O revendicare justă, care trebuie înţeleasă de oricine, cine vrea să fie adeptul restructurării în toate.

şeri ca I. Smirnov, V. Rileakov ş. a.) nu-l recunoaşte, precum nu recunoaşte nici grafia latină. Pînă unde ajung duşmăniile autorităţilor orăşeneşti, că schilodesc pregătirea copiilor nevinovaţi în şcoli: din ordinul lor, limba moldovenească în şcolile ruse trebuie să se predee cu grafie rusă, adică o grafie, pe care copiii nu o vor întîlni nicăieri peste vreo cîţiva ani...

Da, institutul duce o viaţă grea acum. Autorităţile cu apucături anarhice de la Tiraspol trec orice limită: insinuiază chiar desfiinţarea institutului sub motivul că, adică, Tiarspolul nu are nevoie de o atare şcoală superioară.

Contextul e precar, dar institutul are destulă înţelepciune şi îşi caută de drum, cinstind tricolorul şi aplicînd tot mai larg grafia latină, institutul educă studenţii, cum se cuvine, în spiritul demnităţii naţionale, general-umane.

— Prima bucurie, — adaugă domnul Tolocenco, — e că în Tiraspol avem o şcoală moldovenească, totuşi, şi institut — continuă prorectorul. — Spre bucuria institutului, au fost lichidate toate catedrele de ştiinţe sociale, iar orele eliberate vor adînci acum mai mult aspectul profesional. A apărut, însă, problema profesorilor eliberaţi. Unii din ei zeci de ani au predat numai congrese şi plenare ale victoriosului partid. Dar acum? Le-am zis: — Vă punem la dispoziţie jumătate de an. Lucraţi în biblioteci, plecaţi în România (avem legături bune cu Universitatea din Iaşi, chiar şi acum - la noi, la Tiraspol, se găsesc studenţi şi profesori ieşeni), consultaţi arhivele, diferite izvoare, pregătiţi texte de lecţii... Aceşti profesori vor preda cursuri noi, ca «Istoria Statului Moldovenesc şi neamului român», «Istoria religiei universale şi naţionale», «Istoria culturii» ş. a. Alţii, care s-au prea anchilozat în gîndire, vor trebui să părăsească institutul.

Rectoratul din Tiraspol evidenţiază calitatea muncii lec. pentru clasele primare şi pentru grădiniţe. Primii paşi în acest sens noi vom încerca să aplicăm la facultăţile umanitare.

Institutul transnistrean are unica în republică facultate de geografie. Universitatea din Iaşi are foarte buni profesori — specialişti în domeniu, şi iată că Tiraspolul, fără pic de «invidie», îi invită pe ieşeni la predarea anumitor cursuri speciale. Pe lîngă substratul pur ştiinţific, e clar că acest contact, acum cînd sîntem la o oră de vîrf în renaşterea conştiinţei naţionale, lucrează extrem de binefăcător. Deplasările de la Iaşi sînt acum foarte facilitate. Guvernul R.S.S. Moldova are grijă în acest sens. Şi lectori, şi studenţi de la Tiraspol îşi fac practica geografică în România (cutreieră şi studiază ţara).

— România ne ajută la pregătirea cadrelor de ecologişti (hidrometeorologie), — se intercalează rectorul institutului tiraspolean, domnul Mihail Feodosie Coşcodan. — caută noi modalităţi de progres. El chibzuieşte profund şi asupra transformării modului de reciclare a învăţătorilor. Despre ce e vorba? Institutul cere abandonarea ideei vechi de reciclare prin institutul special de perfecţionare a cadrelor didactice. Institutul cere, dovedeşte că reciclarea trebuie să fie o continuare logică a facultăţii. Foştii absolvenţi trebuie să vină peste cîţiva ani la reciclare, fiecare la facultatea sa: geografii la geografie, matematicienii la matematică, etc. Dacă ministerul nostru va accepta ideea în reciclarea învăţătorilor, s-ar putea produce un reviriment. S-ar putea găsi şi un mecanism eficient de cointeresare a învăţătorului pentru a se recicla. De exemplu, avansarea în gradul profesional cu retribuirea sporită. Chiar şi în cazul cînd un învăţător mai pasiv nu rîvneşte la grad superior, totuna prin reciclare e dator să-şi confirme din cînd în cînd ne concretă, o limbă concretă, şi naţiunea aceasta îşi revendică astăzi dreptul de a fi gospodar în casa sa, pe pămîntul său. O revendicare justă, care trebuie înţeleasă de oricine, cine vrea să fie adeptul restructurării în toate.

Din cele spuse pînă aici, se impune o concluzie mai generală, şi anume că ministerul nostru, guvernul republicii trebuie să se uite mai atent la Institutul transnistrean. Astăzi acolo, de exemplu, e foarte acută problema căminelor. Jumătate din studenţi nu pot fi cazaţi în cămine. Dar în Tiraspolul, deocamdată, nu atît de prietenos, cum s-ar cuveni, problema gazdelor pentru studenţi e de două ori mai ascuţită. Acelaşi lucru trebuie spus şi în problema locuinţelor pentru lectori. Mai în scurt, Institutul transnistrean ne devine acum mai scump în multiple înţelesuri.

Leonid BUSUIOC.

ZONA DE SECURITATE